IL-QORTI TAL-APPELL KRIMINALI

Onor. Imħallef Dr. Aaron M. Bugeja M.A. (Law), LL.D. (melit)

Illum 20 t'Ottubru, 2020

Appell numru 71 tal-2018

Il-Pulizija
vs.
Gilmore BUTTIGIEG

Il-Qorti:

1. Dan huwa appell minn sentenza mogħtija mill-Qorti tal-Maġistrati (Malta) nhar id-19 ta' Frar 2018 fil-konfront ta' Gilmore BUTTIGIEG, karta tal-identità bin-numru 366494 M li ġie mixli:

   > Talli nhar is-16 t'Ottubru, 2017 għall-ħabta ta' 14:30 fi Triq Sant'Anġlu, l-Isla volontarjament għamel ħsara jew għarraq ħwejjeġ ħaddieħor, mobbli jew immobbli u ċjoe vettura, proprjeta ta' Vincent u Vanessa Cini, liema ħsara tammonta għal aktar minn mitejn u ħamsin euro iżda anqas minn elfejn u ħames mitt euro.

2. Permezz tas-sentenza aktar 'il fuq imsemmija, il-Qorti tal-Maġistrati (Malta) bħala Qorti ta' Ġudikatura Kriminali, wara li rat l-imputazzjonijiet miġjuba kontra l-appellant u wara li rat l-Artikoli 325(1)(b) tal-Kapitolu 9 tal-Liġijiet ta' Malta, sabitu ħati tal-imputazzjoni miġjuba kontrih u lliberatu bil-kundizzjoni li ma jagħmilx reat ieħor fi żmien sena minn dakinhar tas-sentenza ai termini tal-artikolu 22(1) tal-Kapitolu 446 tal-Liġijiet ta' Malta. Inoltre ai termini tal-artikolu 24(1) tal-Kapitolu 446 tal-Liġijiet ta' Malta ordnat lil Gilmore BUTTIGIEG sabiex iħallas li Vincent Cini s-somma ta' erba mija tnejn u sebgħin euro (€472) fi żmien xahar mid-data tas-sentenza. Imbagħad ai termini tal-artikolu 22(3) tal-Kapitolu 446 tal-Liġijiet ta' Malta spjegatlu fi kliem ċar dwar ir-responsabbilta tiegħu u x'jiġri jekk jikkommetti reat ieħor matul il-perjodu ta' sena minn dakinhar tas-sentenza.

3. Illi minn din is-sentenza Gilmore BUTTIGIEG interpona appell li permezz tiegħu talab lil din il-Qorti tħassar, tirrevoka u tvarja s-sentenza appellata billi tilliberah minn kull ħtija u piena u dan wara li saħaq is-segwenti : -

   i. L-akkuża ma tirriżultax fil-konfront tiegħu għar-raġunijiet imsemmijin fil-fatti kif deskritti minnu. Hu kien jaħdem bħala *building surveyor* iżda fil-ħin in kwistjoni ma kienx qiegħed l-Isla.
   ii. Ladarba kien hemm kunflitt fil-provi mresqa kontra tiegħu, tali kunflitt kellu jimmilita favur l-appellant.
   iii. Hu ġie akkużat bi ksur tal-artikollu (c) u mhux (1)(B) tal-artikolu 325 u b'hekk xorta waħda kellu jiġi lliberat.

Ikkunsidrat

4. Illi nhar is-17 ta' Ottubru 2017 għall-ħabta tat-15:00 Vincent u Vanessa aħwa Cini rrapurtaw fl-għassa ta' Bormla illi nhar is-16 ta' Ottubru 2017 għall-ħabta ta' bejn is-14:30 u t-14:45, Vanessa Cini rat lill-appellant jigref il-vettura tagħhom tal-għamla Hyundai Atos ta' lewn beige bin-numru ta' reġistrazzjoni BBM992. Cini spjegat illi ftit tal-ħin qabel kienet ipparkjat il-vettura tagħha fi Triq Sant' Anġlu, l-Isla. Hi rat b'għajnejha lill-appellant jigref il-vettura tagħha filwaqt li kienet fil-gallarija qed tagħlaq it-tieqa, u f'liema mument ma kellmitux. Skond l-istima prodotta u kkonfermata minnhom il-ħsarat in kwistjoni jammontaw għal €472.

5. Il-Pulizija għamlu kuntatt mal-appellant u kelmuh. Hu ċaħad li kien fuq il-post fil-ħin indikat fir-rapport in kwantu kien xogħol l-Awtorita' tad-Djar fil-Furjana bejn is-06:45 u l-15:45. Din l-allegazzjoni ġiet verifikata mill-Pulizija mal-Head Executive tad-Dipartiment in kwistjoni.

6. L-appellant tressaq il-Qorti u wara li l-Qorti tal-Maġistrati semgħet il-provi prodotti quddiemha inkluż dak illi xehed l-appellant, iddeċidiet li ssibu ħati tal-imputazzjonijiet miġjuba kontra tiegħu.

Ikkunsidrat

7. Illi din il-Qorti hija Qorti ta' reviżjoni tas-sentenza tal-Qorti tal-Maġistrati u ma tbiddilx l-apprezzament tal-provi magħmul mill-Qorti tal-Maġistrati meta dik il-Qorti tkun legalment u raġonevolment korretta fl-apprezzament li hija kienet għamlet. Fis-sentenza ***Ir-Repubblika ta' Malta vs Emanuel ZAMMIT*** deċiża mill-Qorti tal-Appell Kriminali (Sede Superjuri)[1] intqal:-

> kif dejjem gie ritenut huwa principju stabbilit fil-gurisprudenza ta' din il-Qorti li hija ma tiddisturbax l-apprezzament dwar il-provi maghmul mill-ewwel Qorti jekk tasal ghall-konkluzjoni li dik il-Qorti setghet ragjonevolment u legalment tasal ghall-konkluzjoni li tkun waslet ghaliha. Fi kliem iehor, din il-Qorti ma tirrimpjazzax id-diskrezzjoni fl-apprezzament tal-provi ezercitata mill-ewwel Qorti izda taghmel apprezzament approfondit tal-istess biex tara jekk dik l- ewwel Qorti kinitx ragjonevoli fil-konkluzjoni taghha. Jekk, izda, din il-Qorti tasal ghall-konkluzjoni li l-ewwel Qorti, fuq il-provi li kellha quddiemha, ma setghetx

[1] Tal-21 t'April 2005. Ara wkoll Ara, fost ohrajn, l-Appelli Kriminali Superjuri: ***Ir-Repubblika ta' Malta vs Domenic Briffa***, 16 ta' Ottubru 2003; ***Ir-Repubblika ta' Malta vs Godfrey Lopez*** u r-***Repubblika ta' Malta v. Eleno sive Lino Bezzina*** 24 ta' April 2003, ***Ir-Repubblika ta' Malta vs Lawrence Asciak sive Axiak*** 23 ta' Jannar 2003, ***Ir-Repubblika ta' Malta vs Mustafa Ali Larbed***; ***Ir-Repubblika ta' Malta vs Thomas sive Tommy Baldacchino***, 7 ta' Marzu 2000, ***Ir-Repubblika ta' Malta vs Ivan Gatt***, 1 ta' Dicembru 1994; u ***Ir-Repubblika ta' Malta vs George Azzopardi***, 14 ta' Frar 1989; u l-Appelli Kriminali Inferjuri: ***Il-Pulizija vs Andrew George Stone***, 12 ta' Mejju 2004, ***Il-Pulizija vs Anthony Bartolo***, 6 ta' Mejju 2004; ***Il-Pulizija vs Maurice Saliba***, 30 ta' April 2004; ***Il-Pulizija vs Saviour Cutajar***, 30 ta' Marzu 2004; ***Il-Pulizija vs Seifeddine Mohamed Marshan*** et, 21 ta' Ottubru 1996; ***Il-Pulizija vs Raymond Psaila et***, 12 ta' Mejju 1994; ***Il-Pulizija vs Simon Paris***, 15 ta' Lulju 1996; ***Il-Pulizija vs Carmel sive Chalmer Pace***, 31 ta' Mejju 1991; ***Il-Pulizija vs Anthony Zammit***, 31 ta' Mejju 1991.

Fil-kawża ***Ir-Repubblika ta' Malta vs Domenic Briffa*** ġie mistqarr li :

> Kif gie ritenut diversi drabi, hawn qieghdin fil-kamp ta' l- apprezzament tal-fatti, apprezzament li l-ligi tirrizerva fl- ewwel lok lill-gurati fil-kors tal-guri, u li din il-Qorti ma tiddisturbahx, anke jekk ma tkunx necessarjament taqbel mija fil-mija mieghu, jekk il-gurati setghu legittimament u ragonevolment jaslu ghall-verdett li jkunu waslu ghalih. Jigifieri l-funzjoni ta' din il-Qorti ma tirrizolvix ruhha f'ezercizzju ta' x'konkluzjoni kienet tasal ghaliha hi kieku kellha tevalwa l-provi migbura fi prim'istanza, imma li tara jekk il-verdett milhuq mill-gurija li tkun giet "properly directed", u nkwadrat fil-provi prodotti, setax jigi ragonevolment u legittimament milhuq minnhom. Jekk il- verdett taghhom huwa regolari f'dan is-sens, din il-Qorti ma tiddisturbahx (ara per ezempju Ir-Repubblika ta' Malta v. Godfrey Lopez u r-Repubblika ta' Malta v. Eleno sive Lino Bezzina decizi minn din il-Qorti fl-24 ta' April 2003, Ir-Repubblika ta' Malta v. Lawrence Asciak sive Axiak deciza minn din il-Qorti fit-23 ta' Jannar 2003, Ir-Repubblika ta' Malta v. Mustafa Ali Larbed deciza minn din il-Qorti fil-5 ta' Lulju 2002, ir-Repubblika ta' Malta v. Thomas sive Tommy Baldacchino deciza minn din il-Qorti fis-7 ta' Marzu 2000, u r-Repubblika ta' Malta v. Ivan Gatt deciza minn din il-Qorti fl-1 ta' Dicembru 1994).

ragjonevolment jew legalment tasal ghall-konkluzjoni li tkun waslet ghaliha, allura din tkun raguni valida, jekk mhux addirittura impellenti, sabiex din il-Qorti tiddisturba dik id-diskrezzjoni u konkluzjoni.

8. Anke jekk din il-Qorti tistħarreġ ix-xiehda li tkun tressqet quddiem il-Qorti tal-Maġistrati, ir-rwol ta' din il-Qorti jibqa' dak ta' reviżjoni tad-deċiżjoni mogħtija mill-Qorti tal-Maġistrati. Fil-kors ordinarju tal-funzjoni tagħha, ma ssirx Qorti ta' ritrattazzjoni, u ma terġax tisma' l-każ u tiddeċiedi l-każ mill-ġdid. Id-deċiżjoni jekk l-imputat ikunx ħati jew le teħodha l-Qorti tal-Maġistrati, li għandha d-dover li tanalizza l-provi u l-argumenti legali kollha u tasal għall-konklużjonijiet tagħha.[2]

9. Din il-Qorti, b'hekk tirrevedi s-sentenza tal-Qorti tal-Maġistrati billi tara jekk u safejn, bis-saħħa tal-provi li jkunu ġew miġjuba mill-partijiet u tal-argumenti legali dibattuti quddiem il-Qorti tal-Maġistrati, setgħetx dik il-Qorti legalment u raġonevolment tasal għall-konklużjoni milħuqa minnha fis-sentenza tagħha. Biex tagħmel dan ix-xogħol ta' reviżjoni din il-Qorti, tkun trid tifli l-provi u l-argumenti miġjuba quddiem il-Qorti tal-Maġistrati u tara jekk, u safejn, b'dawk il-provi li kellha quddiemha, il-Qorti tal-Maġistrati setgħetx tasal għall-konklużjonijiet tagħha kif jidhru fis-sentenza b'mod tajjeb u skont il-Liġi.

10. Jekk din il-Qorti tara li l-Qorti tal-Maġistrati setgħet tasal għall-konklużjonijiet li waslet għalihom skont il-provi u l-argumenti legali

---

[2] u dan sakemm ma jkunx hemm raġunijiet eċċezzjonali entro l-parametri ta' dak li jipprovdi l-artikolu 428(3)(5) tal-Kodiċi Kriminali li din il-Qorti tkun tista' tiddeċiedi hi l-meritu tal-kawża.

li kellha quddiemha, anke jekk dik ma kienetx l-unika konklużjoni li dik il-Qorti setgħet tasal għaliha, allura din il-Qorti ma tibdilx il-konklużjonijiet milħuqa mill-Qorti tal-Maġistrati. Dan peress li jekk il-Qorti tal-Maġistrati tkun għamlet xogħolha tajjeb, din il-Qorti ma tistax taqbad u tibdlilha s-sentenza tagħha, jekk mhux għax ikun hemm raġuni valida. Il-fatt biss li l-appellant ma jkunx jaqbel mal-konklużjonijiet tas-sentenza tal-Qorti tal-Maġistrati mhux biżżejjed biex din il-Qorti tibdel is-sentenza tal-Qorti tal-Maġistrati.

11. Jekk mill-banda l-oħra din il-Qorti tara li, mill-provi li nġiebu jew mill-argumenti legali imresqin quddiemha, l-Qorti tal-Maġistrati tkun żbaljat fl-apprezzament tal-provi jew fl-interpretazzjoni tal-argumenti legali imresqin quddiemha, b'mod li allura din il-Qorti tqis ma jkunx sigur u sodisfaċenti li tistrieħ fuq dawk il-konklużjonijiet, allura din il-Qorti imbagħad għandha s-setgħa u d-dmir li tibdel dik is-sentenza mogħtija mill-Qorti tal-Maġistrati, jew dawk il-partijiet minnha li jirriżultaw li jkunu żbaljati jew li ma jirriflettux il-Liġi.[3]

---

[3] Ara wkoll, fost oħrajn, l-Appelli Kriminali Superjuri: ***Ir-Repubblika ta' Malta vs Rida Salem Suleiman Shoaib***, 15 ta' Jannar 2009; ***Ir-Repubblika ta' Malta vs Paul Hili***, 19 ta' Gunju 2008; ***Ir-Repubblika ta' Malta vs Etienne Carter***, 14 ta' Diċembru 2004; ***Ir-Repubblika ta' Malta vs Domenic Briffa***, 16 ta' Ottubru 2003; ***Ir-Repubblika ta' Malta vs Godfrey Lopez*** u ***Ir-Repubblika ta' Malta vs Eleno sive Lino Bezzina***, 24 ta' April 2003; ***Ir-Repubblika ta' Malta vs Lawrence Asciak sive Axiak***, 23 ta' Jannar 2003, ***Ir-Repubblika ta' Malta vs Mustafa Ali Larbed***, 5 ta' Lulju 2002; ***Ir-Repubblika ta' Malta vs Thomas sive Tommy Baldacchino***, 7 ta' Marzu 2000, ***Ir-Repubblika ta' Malta vs Ivan Gatt***, 1 ta' Dicembru 1994; u ***Ir-Repubblika ta' Malta vs George Azzopardi***, 14 ta' Frar 1989; u l-Appelli Kriminali Inferjuri: ***Il-Pulizija vs Andrew George Stone***, 12 ta' Mejju 2004, ***Il-Pulizija vs Anthony Bartolo***, 6 ta' Mejju 2004; ***Il-Pulizija vs Maurice Saliba***, 30 ta' April 2004; ***Il-Pulizija vs Saviour Cutajar***, 30 ta' Marzu 2004; ***Il-Pulizija vs Seifeddine Mohamed Marshan et***, 21 ta' Ottubru 1996; ***Il-Pulizija vs Raymond Psaila et***, 12 ta' Mejju 1994; ***Il-Pulizija vs Simon Paris***, 15 ta' Lulju 1996; ***Il-Pulizija vs Carmel sive Chalmer Pace***, 31 ta' Mejju 1991; ***Il-Pulizija vs Anthony Zammit***, 31 ta' Mejju 1991.

12. Dawn il-provi pero jridu qabel xejn ikunu jirrispettaw ir-regoli tal-evidenza fi proċedimenti penali, ċjoe l-*Law of Evidence*.

13. L-artikolu 637 tal-Kodiċi Kriminali jgħid li għal dak li jirrigwarda xhieda ta' eta' minuri, xhieda tal-imputat kif ukoll ix-xhieda ta' persuni li huma klassifikati taħt l-artikolu 636 tal-Kodiċi Kriminali, fosthom persuni li jkollhom interess fil-kwistjoni li fuqha tkun meħtieġa x-xhieda tagħhom, jew fir-riżultat tal-kawża : -

> id-deċiżjoni (dwar il-kredibbilta tagħhom) titħalla fid-diskrezzjoni ta' min għandu jiġġudika l-fatti, billi jittieħed qies tal-imġieba, kondotta u karattru tax-xhud, tal-fatt jekk ix-xhieda għandiex mis-sewwa jew hix konsistenti, u ta' fattizzi oħra tax-xhieda tiegħu, u jekk ix-xhieda hix imsaħħa minn xiehda oħra, u taċ-ċirkostanzi kollha tal-każ.

14. Imbagħad l-artikolu 638 tal-Kodiċi Kriminali jagħmilha ċara li huwa fid-dover tal-Prosekuzzjoni li ġġib il-provi kollha u l-aħjar prova possibbli sabiex il-grad tal-prova tal-Prosekuzzjoni jintlaħaq b'suċċess. Jekk dawk il-provi jkunu jikkonsistu prinċipalment fil-verżjoni ta' xhud waħdieni, il-Qorti xorta waħda tista' tasal sal-grad ta' prova rikjest fi proċedimenti kriminali, jekk dak ix-xhud ikun ġie emnut; u dan peress li f'din l-eventwalita, din ix-xiehda ssir biżżejjed biex tagħmel prova sħiħa u kompluta minn kollox, daqs kemm kieku l-fatt ġie ippruvat minn żewġ xhieda jew aktar. Fil-fatt l-artikolu 638(2) tal-Kodiċi Kriminali jgħid li xhud wieħed waħdu, jekk emnut, huwa suffiċjenti sabiex fuq ix-xiehda tiegħu il-Qorti tkun tista' ssib ħtija. Dan il-prinċipju ġie kkonfermat f'diversi każijiet li dawn il-Qrati kellhom quddiemhom fil-passat.[4] Jiġifieri

[4] Ara fost oħrajn l-appelli kriminali sede inferjuri fl-ismijiet ***Il-Pulizija vs Joseph Bonavia*** ppreseduta mill-imħallef Joseph Galea Debono u datata s-6 ta' Novembru 2002; ***Il-Pulizija vs Antoine Cutajar*** ippreseduta mill-Imħallef Patrick Vella u deċiża fis-16 ta' Marzu 2001; ***Il-Pulizija vs Carmel Spiteri***

huwa legalment korrett u permissibbli Qorti ta' Ġustizzja Kriminali tasal li ssib ħtija f'persuna akkużata fuq ix-xiehda ta' xhud wieħed biss.

15. In oltre kif gie ritenut mil-Qorti fl-Appell Kriminali fis-sentenza fl-ismijiet ***Il-Pulizija vs Joseph Thorne,***[5]

> mhux kull konflitt fil-provi ghandu awtomatikament iwassal ghall-liberazzjoni tal-persuna akkuzata. Imma l- Qorti, f' kaz ta' konflitt fil-provi, trid tevalwa l-provi skond il-kriterji enuncjati fl-artikolu 637 tal-Kodici Kriminali w tasal ghall-konkluzzjoni dwar lil min trid temmen u f' hix ser temmnu jew ma temmnux'.

16. F'dan il-kuntest, allura, l-akbar sfida li jkollhom il-Qrati fil-każijiet li jisimgħu hija li jiskopru l-verita storika; u dan peress li l-evidenza li tinġieb quddiemhom - kemm dik diretta, kif ukoll dik indiretta - mhux dejjem neċessarjament twassal għall-dik il-verita'. Xhud jista' jkun konsistenti kemm fil-veritajiet li jgħid, kif ukoll fil-gideb li jista' jkun qiegħed jgħid. U huwa għalhekk li jeżisti wkoll ir-reat ta' sperġur. Il-Qrati ma għandhomx is-setgħa li jaqraw l-imħuħ tan-nies. Il-Qrati jippruvaw jifhmu xi jkollhom f'moħħhom, f'qalbhom u fil-kuxjenza tagħhom in-nies li jidhru quddiemhom biss mill-kliem li jgħidu u mill-egħmil tagħhom. Il-Qrati jridu jistrieħu biss fuq il-provi li jkunu nġiebu quddiemhom – ċjoe l-evidenza diretta jew l-evidenza indiretta.

---

ippreseduta mill-Imħallef David Scicluna u deċiża fid-9 ta' Novembru 2011; Ara wkoll ***Ir-Repubblika ta' Malta vs Martin Dimech*** deċiża mill-Qorti tal-Appell Sede Superjuri u ppreseduta mill-Imħallfin Joseph Filletti, David Scicluna u Joseph R. Micallef u datata 24 ta' Settembru 2004.

[5] Deċiza fid-9 ta' Lulju 2003 mill-Qorti tal-Appell Kriminali Sede Inferjuri ippreseduta mill-Imħallef Joseph Galea Debono.

17. L-evidenza indiretta hi dik li prinċipalment tistrieħ fuq iċ-ċirkostanzi partikolari tal-każ. Għalkemm iċ-ċirkostanzi ma jitkelmux bħax-xhieda, u b'hekk ma jistgħux jigdbu, mill-banda l-oħra jistgħu jkunu qarrieqa. Dawn il-Qrati dejjem straħu fuq il-prinċipju li biex l-evidenza ċirkostanzjali tkun is-sies ta' sejbien ta' ħtija, din trid tkun univoka, jiġifieri li tipponta biss u esklussivament lejn direzzjoni u konklużjoni waħda u xejn ħliefha. Altrimenti, jekk iċ-ċirkostanzi jagħtu lok għal aktar minn konklużjoni waħda, il-Qorti ma tkunx tista' tistrieħ fuqhom biss biex tkun tista' ssib ħtija. Jekk ikun hemm dubju dettat mir-raġuni, il-Qorti ma tkunx tista' ssib ħtija fl-imputat jew akkużat.

18. Mill-banda l-oħra biex persuna tiġi misjuba ħatja, il-Liġi kriminali **<u>ma teħtieġx</u>** li din tkun stabbilita b'ċertezza assoluta. Il-Liġi tal-proċedura Maltija hija imnisla mis-sistema Ingliż fejn huwa meħtieġ li biex Qorti ta' Ġustizzja Kriminali tkun tista' ssib ħtija f'akkużat, il-Prosekuzzjoni tkun trid irnexxielha tipprova l-każ tagħha lil hinn minn kull dubju dettat mir-raġuni in bażi għall-provi imresqa minnha. Jekk id-Difiża tipprova l-punt tagħha fuq bażi ta' probabbilita, jew tislet argument, inkluż mill-provi tal-Prosekuzzjoni stess, u jirnexxielha ddaħħal dubju dettat mir-raġuni, allura l-Qorti ma tkunx tista' ssib ħtija fl-akkużat.

19. Il-Qorti tkun tista' tasal għal din il-konklużjoni biss wara li tkun għarblet il-provi ammissibbli kollha li jkunu tressqu quddiemha, jiġifieri kemm l-evidenza ordinarja kif ukoll dik esperta, kemm dik diretta u kif ukoll dik indiretta. Fl-aħħar mill-aħħar dik il-Qorti trid

tkun żgura moralment, *sure* fis-sistema Legali Ingliż,[6] li l-każ seħħ skont kif tkun qed tipprospetta l-Prosekuzzjoni *lil hinn minn kull dubju dettat mir-raġuni.* Dan huwa l-ogħla livell ta' prova li l-Liġi teħtieġ biex tinstab ħtija; livell li huwa anqas miċ-ċertezza assoluta, iżda li huwa ogħla mill-bilanċ tal-probabbilitajiet.

20. Fil-każ Ingliż ***Majid***,[7] Lord Moses stqarr hekk :

> Judges are advised by the Judicial Studies Board, as they have been for many years, to direct the jury that before they can return a verdict of guilty, they must be sure that the defendant is guilty.

21. Inoltre, fil-ktieb tagħhom ***The Modern Law on Evidence***, Adrian Keane u Paul McKeown[8] jgħidu s-segwenti : -

> In the wake of difficulties encountered with the formula of proof beyond reasonable doubt, Majid makes it clear that the direction on the criminal standard must adhere to the formula of proof by being "sure", in accordance with the longstanding advice given to judges by the Judicial Studies Board. That advice currently contained in the Crown Court Bench Book, is simply that the prosecution prove their case if the jury, having considered all the relevant evidence, are sure that the accused is guilty. Further explanation is described as 'unwise'. If the jury are not sure then, they must find the accused not guilty.

22. Meta jiġi biex ifisser dan il-grad ta' prova fi proċedimenti kriminali, l-Imħallef William Harding kien xi drabi jirreferi għal dal-kunċett bħala l-prinċipju **tas-sikurezza**. Hekk per eżempju fl-appell kriminali fl-ismijiet ***Il-Pulizija vs Joseph Peralta*** deċiża mill-Qorti Kriminali nhar il-25 t'April 1957 dik il-Qorti kienet qalet li f'dak il-każ, in bażi għall-provi miġjuba quddiemha hija setgħet tasal **b'sikurezza** għall-konklużjoni fir-rigward tal-istat tal-imputat,

---

[6] ***R v Majid***, 2009, EWCA Crim 2563, CA at 2
[7] ibid.
[8] Oxford University Press, 2012, p. 106 – 108.

liema stat fattwali kellu jiġi pruvat in bażi għal suffiċjenza probatorja lil hinn minn kull dubju dettat mir-raġuni. B'hekk dik il-Qorti ġja fl-1957 kienet irrikonoxxiet l-ekwivalenza bejn l-istat mentali ta' sikurezza mas-suffiċjenza probatorja lil hinn minn kull dubju dettat mir-raġuni, kif ukoll illum rifless fil-ġurisprudenza l-aktar reċenti fl-Ingilterra u Wales.

23. U huwa biss meta jkun hemm **id-dubju veru, bażat fuq ir-raġuni, fuq is-sens komun u fuq il-buon sens, ċjoe d-dubju li jibqa' jippersisti wara li jsir stħarriġ dettaljat u b'attenzjoni, b'diliġenza u b'mod imparzjali tal-provi u l-argumenti kollha li jkunu ġew imresqin mill-Prosekuzzjoni u mid-Difiża** li mbagħad, jekk jibqa' jippersisti dan id-dubju, jkun jista' jingħad li dak il-livell ta' sikurezza, ossija suffiċjenza probatorja lil hinn minn kull dubju dettat mir-raġuni ma jkunx intlaħaq; u li allura bħala konsegwenza, il-Qorti ma tkunx tista' tiddikkjara lill-ħati tal-akkużi miġjuba kontrih.

24. Meta l-partijiet fi proċeduri penali, jagħżlu li jresqu prova, huma jridu jissodisfaw il-*best evidence rule*, ċjoe jridu jresqu l-aħjar prova li tkun tista' tiġi preżentata fil-każ konkret. Fis-sentenza fl-ismijiet ***Ir-Repubblika ta' Malta vs George Spiteri*** deċiża mill-Qorti tal-Appell Kriminali, ġie ritenut is-segwenti:

> Huwa principju fondamentali fil-process kriminali li l-ligi tesigi li kull min jrid jipprova xi haga, ghandu jressaq l-ahjar prova, u dan jista' biss jaqa' fuq prova sekondarja kemm il-darba din l-ewwel jew l-ahjar prova mhiex disponibbli. Hu veru wkoll, izda, li min ghandu jiggudika jista', skond il-ligi, u minkejja dan il-principju fondamentali appena msemmi, joqghod fuq ix-xhieda anke ta' persuna wahda jekk b'dak li tghid din il-persuna,

jikkonvinci lill-gudikant sal-grad tal-konvinciment morali mill-htija tal-persuna akkuzata.

L-prova indizzjarja trid tkun wahda assolutament univoka, li tipponta biss minghajr dubju dettat mir-raguni lejn fatt jew konkluzzjoni wahda. Ovvjament jekk fatt jew cirkostanzi jistghu ragjonevolment jinghataw aktar minn tifsira jew interpretazzjoni wahda, tkun li tkun, allura dik ma tkunx prova ndizzjarja tajba, skond il-ligi, sabiex in bazi taghha tista' tinstab htija. Kif tghid u titlob il-ligi, biex prova ndizzjarja tigi ammessa bhala prova valida fis-sens li wiehed jista' ragjonevolment jasal ghall-konkluzzjoni tieghu ta' htija in bazi taghha bla ebda dubju dettat mir-raguni, irid ikun moralment konvint minn dan ir-rekwizit ta' l-univocita' taghha, cioe' li dik il-prova tfisser biss u xejn aktar li l-akkuzat huwa hati ta' dak addebitat lilu w, allura, kull dubju ragjonevoli fir-rigward ghandu jmur favur l-akkuzat skond il-ligi.

Wiehed ghandu jkun ferm attent fl-apprezzament u nterpretazzjoni tal-prova ndizzjarja ghaliex ghalkemm din hi prova ferm importanti, u kultant anke aktar mill-prova diretta, pero', din hi prova li facilment tista' tqarraq lil dak li jkun qed jghamel l-interpretazzjoni w apprezzament taghha.[9]

25.In oltre u aktar reċentement fis-sentenza ***Il-Pulizija vs Cyrus Engerer***, il-Qorti tal-Appell Kriminali rriteniet illi :

Biex wiehed jistabilixxi jekk l-provi cirkostanzjali huma univoci wiehed irid jara l-assjem ta' dawn ic-cirkostanzi migjuba bhala prova u li dan il-konvinciment morali huwa wiehed ibbazat sal-grad rikjest tal-prosekuzzjoni tac-certezza morali (u mhux dik assoluta) jew il-prova lil hinn minn kull dubbju dettat mir-raguni. In oltre il-konkluzjoni biex tkun univoka mhux necessarjament trid tkun l-uniku xenarju li jista jintlahaq izda trid tkun l-unika wahda li tista twassal ghal htija b'mod ragonevoli kontra dak li jkun. Fi kliem iehor jekk jinholoq dubbju dwar l-univocita tal-provi cirkostanzjali liema xenarju alternattiv ma jkunx wiehed ragonevoli, dan ma jistax iwassal sabiex il-Qorti tillibera a bazi tan-nuqqas ta' univocita.[10]

26.Illi f'dan il-każ, huwa importanti wkoll li din il-Qorti tirreferi għar-regola tal-*hearsay* u kif din tiġi applikata fil-kamp penali Malti. Dan

[9] Deċiża nhar il-5 ta' Lulju 2002 mill-Imħallfin Noel Arrigo, Joseph A. Filletti u Patrick Vella.
[10] Deċiża nhar it-8 ta' Mejju 2014 mill-Imħallef Michael Mallia.

peress li parti mix-xiehda prodotti f'dan il-każ jistrieħu esklussivament fuq dak li qalulhom il-protagonisti f'dan il-każ.

27. L-artikoli 598 u 599 tal-Kodiċi ta' Organizazzjoni u Proċedura Ċivili (Kap 12) li jirregolaw il-*hearsay evidence*, u reżi applikabbli fi proċedimenti quddiem Qrati ta' Ġustizzja Kriminali bis-saħħa tal-artikoli 520(1)(d) u 645 tal-Kodiċi Kriminali jgħidu kif ġej:

> **598.** (1) Bħala regola, il-qorti ma tiħux qies ta' xiehda dwar fatti li x-xhud igħid li ġie jafhom mingħand ħaddieħor jew li qalhom ħaddieħor li jista' jinġieb biex jagħti xiehda fuq dawk ilfatti.
>
> (2) Il-qorti tista', ex officio, jew fuq oppożizzjoni tal-parti, ma tħallix jew tiċħad li jsiru mistoqsijiet bi skop li jittieħdu xiehda bhal dawk.
>
> (3) Iżda l-qorti tista' ġġiegħel lix-xhud li jsemmi l-persuna li mingħandha jkun sar jaf il-fatti li għalihom jirriferixxu dawk ilmistoqsijiet.
>
> **599.** Il-qorti tista', skont iċ-ċirkostanzi, tippermetti xiehda fuq kliem ħaddieħor u tieħu qies tagħha, meta dan l-istess kliem ħaddieħor ikollu, fih innifsu, importanza sostanzjali, fuq il-meritu tal-kawża jew ikun jagħmel parti mill-meritu; inkella meta dan ħaddieħor ma jkunx jista' jinġieb biex jixhed, u l-fatti jkunu tali li ma jkunux jistgħu jiġu ppruvati sewwa xort'oħra, l-aktar f'każijiet ta' twelid, ta' żwieġ, ta' mewt, ta' assenza, ta' servitù, ta' rjieħ ta'immobbli, ta' pussess, ta' drawwiet, ta' ġrajjiet storiċi pubbliċi, ta'reputazzjoni jew ta' fama, ta' kliem jew fatti ta' nies li mietu jew li jkunu assenti u li ma kellhom ebda interess li jgħidu jew jiktbu l-falz, u ta' fatti oħra ta' interess ġenerali jew pubbliku jew li jkunu magħrufa minn kulħadd.

28. Fil-kawża deċiża minn din il-Qorti diversament presjeduta fl-ismijiet : ***Il-Pulizija vs Janis Caruana*** tal-14 ta' Mejju 2012 mill-Imħallef Lawrence Quintano il-kwistjoni tal-*hearsay evidence* kienet ġiet indirizzata b'dan il-mod : -

> 21. Bir-rispett kollu, il-hearsay rule tagħna (fl-artikolu 599) mhix daqshekk riġida daqs kemm wieħed jaħseb. Fil-fatt l-ewwel parti ta' dan l-artikolu jgħid hekk:

> '599. Il-qorti tista', skont iċ-ċirkostanzi, tippermetti xiehda fuq kliem ħaddieħor u tieħu qies tagħha, meta dan l-istess kliem ħaddieħor ikollu, fih innifsu, importanza sostanzjali, fuq il-meritu tal-kawża jew ikun jagħmel parti mill-meritu; inkella meta dan ħaddieħor ma jkunx jista' jinġieb biex jixhed, u l-fatti jkunu tali li ma jkunux jistgħu jiġu ppruvati sewwa xort'oħra,'

22. Fil-fatt fil-kawża 'Joseph Mary Vella et versus il-Kummissarju tal-Pulizija' il-Qorti Kostituzzjonali nhar it-13 ta' Jannar 1988 qalet hekk:

> 'Issa, fil-każ preżenti, si tratta ta' depożizzjoni ta' xhud dwar x'qallu ħaddieħor li ma jistax jiġi prodott minħabba li x-xhud ġie marbut bis-sigriet professjonali fuq l-identita' ta'dan il-ħaddieħor. Ċertament il-klem ta' dan il-ħaddieħor jistgħu, fiċ-ċirkostanzi tal-każ, ikollhom importanza sostanzjali fuq il-mertu tal-kawża. Għalhekk il-Qorti ma tara l-ebda raġuni l-għala għandha tiddipartixxi millkonlużjoni tal-ewwel qorti (li tħalli lil dan ix-xhud jiddeponi).'

23. Ukoll fl-Ingilterra u f'Wales ir-regola tal-hearsay m'għadhiex stretta daqsa qabel. Il-Qorti Ewropea Dwar id-Drittijiet tal-Bniedem fil-każ ' Al-Khawaja and Tahery versus the United Kingdom' tal-15 ta' Diċembru 2011 (deċiżjoni tal-Grand Chamber) qalet hekk f'pargrafu 130:

> 'However, the Court notes that the present cases have arisen precisely because the legal system in England and Wales has abandoned the strict common law ruel against hearsay evidence. Exceptions to the rules have been created, notably in the 1988 and 2003 Acts, which allowed for admission of ST's statement in Al-Khawaja's case and T's statement in Tahery's case.'

24. Fil-każ ta' Al-Khawaja, ST kienet għamlet rapport lill-Pulizija numru ta' xhur sewwa wara li kienet allegatament assaltata minn tabib. ST għamlet suwiċidju qabel il-ġuri. L-Imħallef li ppresieda ħalla li jinqara r-rapport waqt il-ġuri u ta direzzjonijiet appożiti. (Ara paragrafi 9 -19 tal-istess sentenza). Il-Grand Chamber ma sabitx vjolazzjoni talartikolu 6 (ara par.158 tas-sentenza).

25. Issa, jekk wieħed janalizza s-sitwazzjoni fil-każ li jinsab fil-preżent quddiem il-Qorti, ir-rapport bl-ebda mod ma jgħid li min għamel ir-rapport dwar is-serqa indika lill-appellant. Kieku kien hekk ir-rapport kien ikun prova li sar it-tali kliem iżda mhux prova li l-appellant wettaq is-serqa għalkemm l-istess rapport kien ikun jista' jintuża biex jikkorobora provi oħra. (Ara: Subramianiam v Public Prosecutor (1956) 1.W.L.R.956 at 969, PC).2 Fir-rapport odjern m'hemmx xi allegazzjoni bħalma ma għamlet ST fil-każ 'Al-khawaja vs UK' jew xi sitwazzjoni simili għal dak li aċċettat il-Qorti Kostituzzjonali. Hawn għandna biss rapport li saret is-serqa, ta' xhiex, fejn u meta. Min għamel ir-rapport mhux Malti, ma semma lil ebda persuna bħala suspettat, u ma jistax joqgħod jinġieb Malta biex jikkonferma li saret serqa ta' laptop. Terġa' min għamel irrapport ma joqgħodx f'xi pajjiż fil-viċin.

26. Għalhekk il-Qorti, wara li rat iċ-ċirkostanzi tal-każ, u wara li rat l-artikolu 599 tal-Kap 12 res applikabbli għall-Kap 9, qed tiddeċiedi li fil-

proċess teżisti prova li hija ammissibbli. Ir-rapport huwa prova li saret is-serqa u ta' xejn aktar.

29.Oltre minn hekk fis-sentenza tal-Qorti Kriminali deċiża nhar l-24 t'Ottubru 2011 fil-kawża fl-ismijiet ***Ir-Repubblika ta' Malta vs Mario Azzopardi*** ġie deċiż is-segwenti : -

Li l-artikoli relevanti dwar il-Hearsay Rule huma l-artikoli 598 u 599 tal-Kap 12 reżi applikabbli għall-Kap 9 bl-artikolu 645 tal-Kap 9.

Il-każ li mhux l-ewwel darba li ġie ċitat b'approvazzjoni dwar il-hearsay rule f'kawżi ta' natura kriminali huwa Subramaniam v. Public Prosecutor fejn insibu dan ilkliem:

> 'Evidence of a statement made to a witness by a person who is not himself called as a witness may or may not be hearsay. It is hearsay and inadmissible when the object of the evidence is to establish the truth of what is contained in the statement. It is not hearsay and is admissible when it is proposed to establish by the evidence, not the truth of the statement, but the fact that it was made. The fact that the statement was made, quite apart from its truth, is frequently relevant in considering the mental state and conduct thereafter of the witness or of some other person in whose presence the statement was made.'

Jekk wieħed jimxi mal-prinċipji ta' dan il-każ allura ċerti persuni li magħhom ikun tkellem l-allegat vittma jistgħu jkunu prodotti (per eżempju, psikologu, għalliem jew social worker, il-ġenituri jew qraba fil-qrib tal-allegat vittma). Dawn jistgħu jixhdu li l-allegat vittma tassew qal hekk. Tali xhieda hija biss prova li l-allegat vittma tassew qal hekk, iżda mhux li dak li qed jgħid l-allegat vittma huwa tassew minnu. Jekk wieħed jeżamina l-ewwel sentenza tal-artikolu 599 tal-Kap 12, wieħed jista' jikkonkludi li l-hearsay rule fil-Liġi tagħna mhix daqshekk assoluta. U filfatt hekk qalet il-Qorti Kostituzzjonali hija u tiddeċiedi il- każ 'Joseph Mary Vella et versus Il-Kummissarju tal-Pulizija' (13 ta' Jannar 1988) fejn il-Qorti kkonfermat digriet tal-Prim'Awla biex jitħalla jixhed Prokuratur Legali li kien marbut bis-sigriet professjonali. Dan tħalla jixhed mingħajr ma kellu jikxef isem it-terza persuna li kienet qaltlu biex il-fatti li fuqhom kellhom jixhed il-Prokuratur Legali. Peress li d-depożizzjoni, li tista' tkun hearsay, tista' tkun prova diretta li ntqal xi ħaġa, ma tistax tiġi esklusa flistadju tal-eċċezzjonijiet preliminari.

F'dak li huma deċiżjonijiet kriminali, il-Qrati tagħna issa ilhom sew isegwu il-prattika dwar il-hearsay rule. (Ara dwar dan il-punt: Ir-Repubblika versus Meinrad Calleja). Reċentement il-Qorti tal-Appell Kriminali diversament preseduta qalet hekk:'

> Fil-limit tal-użu li għamlet l-ewwel Qorti tal-okkorenza msemmija, ma hemm xejn irregolari. Hu ben stabbilit li waqt li prova hearsay ma hix prova tal-kontenut ta' dak li jiġi rapportat li ntqal, hi prova li dak rapportat li ntqal fil-fatt intqal fiċ-

> ċirkostanzi, data, post u ħin li ntqal u in kwantu tali hi ċirkostanza li meħuda ma' provi u ċirkostanza oħra tista' wkoll tikkontribwixxi għall-apprezzament li tagħmel il-Qorti.' (1 t'April 2011 'Il-Pulizija versus Fabio Schembri' preseduta mill-S.T.O. il-Prim Imħallef Dr Silvio Camilleri).

30. Apparti dan fis-sentenza mogħtija mill-Qorti tal-Appell Kriminali fil-kawża fl-ismijiet ***Ir-Repubblika ta' Malta vs Angelus Vella,*** deċiża nhar it-30 ta' Lulju 2015, ir-regola dwar il-*hearsay evidence* ġiet spjegata b'dan il-mod kwantu sempliċi daqskemm ċar -

> Ilu ben stabbilit minn din il-Qorti, kif anki rilevat mill-ewwel Qorti fis-sentenza tagħha, li mhux kull relazzjoni ta' x'qal ħaddieħor tikkostitwixxi hearsay evidence iżda jekk dak rapportat hux hearsay evidence jew le jiddependi mill-użu li wieħed jippretendi li jsir minn dak rakkontat. Jekk dak rakkontat jiġi preżentat bħala prova tal-kontenut tiegħu allura dak ikun hearsay evidence u bħala tali inammissibbli iżda jekk dak rakkontat jiġi preżentat mhux bħala prova tal-kontenut tiegħu iżda bħala prova li dak li ntqal verament intqal fiċ-ċirkostanzi ta' data, post u ħin li fihom intqal allura dan ma jkunx hearsay evidence u huwa ammissibbli għal ċerti għanijiet legali legittimi bħal sabiex tiġi kontrollata x-xiehda diretta tax-xhud li l-kliem tiegħu ikun qiegħed jiġi rapportat jew, fiċ-ċirkostanzi idoneji, anki sabiex tiġi korroborata xiehda diretta oħra.

31. Illi l-Liġi tafda l-eżerċizzju tal-analiżi tal-provi f'idejn il-Qorti tal-Maġistrati. Dan peress li l-Qorti tal-Maġistrati tkun fl-aħjar qagħda tqis il-provi kollha għax, normalment, tkun għexet personalment il-proċess quddiemha. Hija tkun setgħet tara u tisma' lix-xiehda jixhdu quddiemha. U għalhekk huwa għaqli li l-Liġi tħalli prinċipalment dan l-eżerċizzju ta' analiżi u apprezzament tax-xiehda tax-xhieda f'idejn il-Qorti tal-Maġistrati; liema eżerċizzju huwa importanzi ħafna u li din il-Qorti ttih il-piż li jixraqlu, in kwantu ma jistax jiġi disturbat kif ġieb u laħaq.

32. Anke fejn il-Qorti tal-Maġistrati, għal xi raġuni jew oħra, ma tkunx semgħet ix-xhieda kollha hi stess, xorta waħda l-Liġi tafda l-eżerċizzju tal-analiżi u deċiżjoni dwar il-fatti f'idejn il-Qorti tal-Maġistrati. Il-Qorti tal-appell xorta tibqa' Qorti tat-tieni grad, biex, fil-każijiet appellati tara jekk u safejn il-Qorti tal-Maġistrati setgħetx legalment u raġonevolment tasal għall-konklużjonijiet milħuqa minnha in bażi għall-dawk il-provi u l-argumenti legali miġjuba quddiemha. Biss, kif intqal, din il-Qorti ma taqbadx u tibdel id-deċiżjoni tal-Qorti tal-Maġistrati kif ġieb u laħaq, u dan għar-raġuni miġjuba fil-kawża ***Il-Pulizija vs Lorenzo Baldacchino*** deċiża mill-Qorti Kriminali bħala Qorti tal-Appell deċiża nhar it-30 ta' Marzu 1963 mill-Imħallef William Harding fejn intqal is-segwenti : -

> Ma hemmx bżonn jinghad li l-komportament tax-xhud (*demeanour*) hu fattur importanti ta' kredibilita (ara Powell, On Evidence, p. 505), u kien, ghalhekk, li inghad mill-Qrati Ingliżi segwiti anki mill-Qrati taghna, illi "great weight should be attached to the finding of fact at which the judge of first instance has arrived" (idem, p. 700), appuntu ghaliex "he has had an opportunity of testing their credit by their demeanour under examination".

Ikkunsidrat

33. Issa kif intqal minn din il-Qorti diversament presjeduta fis-sentenza ***Il-Pulizija vs. Vincent Calleja*** deċiża nhar is-7 ta' Marzu 2002 din il-Qorti, bħala Qorti ta' reviżjoni tas-sentenza tal-Qorti tal-Maġistrati ma terġax tagħmel ġudizzju ġdid fuq il-każ f'dak li għandu x'jaqsam mal-valutazzjoni u evalwazzjoni tal-fatti tal-każ, iżda tillimita biss ruħha biex tara jekk id-deċiżjoni tal-Qorti tal-Maġistrati kienetx "*unsafe and unsatisfactory*" fuq il-bażi tar-

riżultanzi li jkollha quddiemha dik il-Qorti. B'hekk din il-Qorti ma tistax tissostitwixxi d-deċiżjoni tal-Qorti tal-Maġistrati sakemm id-deċiżjoni ta' dik il-Qorti ma tkunx "*unsafe and unsatisfactory*". Jiġifieri jekk din il-Qorti tara li l-Qorti tal-Maġistrati setgħet legittimament u raġonevolment tasal għall-konklużjonijiet li waslet għalihom fuq il-bażi tal-provi u tal-argumenti legali li kellha quddiemha, allura din il-Qorti ma tistax taqbad u tibdel il-konklużjonijiet ta' dik il-Qorti – anke jekk il-Qorti tal-Appell Kriminali setgħet kienet tasal għal konklużjoni differenti minn dik milħuqa mill-Qorti tal-Maġistrati.

34.Illi din il-Qorti ser tibda billi titratta l-aħħar aggravju mqajjem konċernanti l-artikolu applikabbli għall-akkuża in eżami. L-akkuża miġjuba kontra l-appellant fuq it-taħrika ta' kawża tal-Pulizija vermanet li tagħmel riferenza għall-***Art. 325(c) tal-Kap.9***. Iżda dan l-artikolu huwa preċedut bil-frażi *liema hsara tamonta ghal aktar minn €250 izda inqas minn €2500 u dan bi ksur ta'…*

35.Din il-Qorti jidhrilha li l-appellant ma għandux raġun f'dan l-aggravju. Għalkemm verament li l-Prosekuzzjoni messha kienet aktar kawta u attenta meta ġiet biex issemmi l-artikolu tal-Liġi fuq it-taħrika, jibqa' l-fatt li l-artikolu tal-Liġi li l-Pulizija jidhrilha li għandha tinkludi fuq it-taħrika ta' kawża tal-Pulizija bl-ebda mod ma torbot id il-Qorti. Dan għaliex il-Liġi ma teħtieġx li l-Prosekuzzjoni issemmi l-artikolu tal-liġi għar-reat li jkunu qegħdin jixlu bih bħala wieħed mir-rekwiżi li taħrika ta' kawża tal-Pulizija

għandu jkollha skont l-artikolu 360 tal-Kodiċi Kriminali. Dan l-artikolu jgħid hekk :

> 360 (2) Iċ-ċitazzjoni għandha ssemmi ċar il-persuna mħarrka, u għandu jkun fiha, fil-qosor, il-fatti tal-akkuża, bil-partikularitajiet ta' żmien u ta' lok li jkunu jinħtieġu jew li jkunu jistgħu jingħataw. Għandu jkun fiha wkoll it-twissija li, jekk il-persuna mħarrka tonqos li tidher, hija tiġi arrestata b'mandat tal-qorti u mressqa quddiem l-istess qorti fil-jum li jkun imsemmi fil-mandat.

36. Jiġifieri meta l-Prosekuzzjoni fil-każ ta' taħrika ta' kawża tal-Pulizija tinkludi wkoll l-artikolu tal-Liġi mal-akkuża, dan l-artikolu ma jkunx jorbot lil Qorti. Dak li jista', sa ċertu punt, jorbot lil Qorti huma d-dettalji tal-persuna mħarrka, u l-fatti tal-akkuża fil-qosor, bil-partikolaritajiet ta' żmien u ta' lok li jkunu jintħieġu u li jkunu jistgħu jingħataw. U anke hawn, fil-każ ta' taħrika ta' kawża tal-Pulizija żball fl-akkuża jew varjanza li tirriżulta mill-provi imresqa, mhux neċessarjament iġġib magħha l-liberazzjoni tal-akkużat.[11] Mill-banda l-oħra il-fatt li f'każ ta' tali taħrika ta' kawża tal-Pulizija l-Prosekuzjoni tħalli l-artikolu tal-Liġi barra, tali omissjoni ma twassal għal ebda konsegwenza fuq il-ħtija o meno tal-akkużat u dan peress li l-Pulizija mhix obbligata li f'taħrika ta' kawża tal-Pulizija issemmi l-artikolu tal-liġi li jikkontempla r-reat.

37. Apparti dan, jirriżulta wkoll ċar li l-Prosekuzzjoni addebitat lill-appellant bir-reat ta' ħsara volontarja skont l-artikolu 325 tal-Kodiċi Kriminali. Fiż-żmien ta' meta seħħ id-delitt in kwistjoni, jirriżulta li l-parametri tal-piena stabbiliti b'dan l-artikolu kienu jiddependu

[11] Ara f'dan is-sens ***Il-Pulizija vs. Emmanuele Azzopardi*** deċiża minn din il-Qorti nhar il-15 t'Ottubru 2019.

mill-*quantum* tal-ħsara kaġunata u kienu jinkludu l-parametri imsemmija fuq it-taħrika tal-kawża tal-Pulizija bħala li jaqgħu taħt l-artikolu 325(1)(b) u mhux 325(1)(c) tal-istess artikolu tal-Kodiċi Kriminali. Jiġifieri, meta l-Qorti eventwalment sabet il-ħtija fl-appellant hija, a differenza tal-Prosekuzzjoni, kienet obbligata tagħmel, semmiet l-artikolu korrett – l-artikolu 325(1)(b) tal-Kodiċi Kriminali.

38. Il-Qorti tal-Maġistrati ma kienetx tenuta li toqgħod fuq l-artikolu indikat fiċ-ċitazzjoni - dment illi l-imputazzjoni mressqa fiċ-ċitazzjoni kienet tirrifletti r-reat allegatament kommess mill-akkużat li jkun bid-dettalji rispettivi skond l-artikolu hawn fuq ċitat.

39. F'dan il-każ ma hemm l-ebda dubju li r-reat in kwistjoni huwa dak tal-ħsara volontarja taħt l-artikolu 325 tal-Kodiċi Kriminali. Jekk, *gratia argomenti* setgħa kien hemm żball, dan kien fl-artikolu ċitat mill-Prosekuzzjoni, li kif intqal aktar il-fuq huwa inkonsegwenzjali. Il-provi mresqa mill-Prosekuzzjoni f'dan il-każ kienu jikkonfermaw l-ipoteżi tar-reat ta' ħsara volontarja li kienet taqa' fil-parametri ta' bejn il-mitejn u l-ħamsin euro u l-elfejn u ħames mitt euro, parametri li jidhru ċar mit-taħrika ta' kawża tal-Pulizija u wkoll fis-sentenza appellata fejn l-artikolu ċitat huwa dak korrett u ċjoe l-artikolu 325(1)(b) tal-Kodiċi Kriminali.

40. Dan l-aggravju għalhekk jimmerita li jiġi miċħud.

Ikkunsidrat

41. Illi għal dak li jirrigwarda l-mertu tal-każ l-appellant jikkontendi li l-Qorti tal-Maġistrati kienet konfrontata bi provi konfliġġenti li l-interpretazzjoni tagħhom kellha tkun favorevoli għall-appellant.

42. Biss kif imsemmi aktar il-fuq, mhux kull kunflitt fil-provi neċessarjament u awtomatikament iwassal għal liberazzjoni tal-akkużat. Il-verżjonijiet tal-partijiet f'dan il-każ huma dijatrikament opposti għal xulxin. Vanessa Cini - li tghid li kienet xhud okulari - tiddikjara mingħajr tlaqlieq u ripetutament li rat lill-appellant jagħmel il-ħsara fil-vettura li kienet tuża hi u li kienet fuq isem ħuha filwaqt li din kienet ipparkjata fi spazju riżervat għal persuni b'diżabilta' quddiem ir-residenza tagħha. Hija ddeskriviet ukoll lil-Qorti l-mod kif l-appellant allegatament għamillha l-ħsara.

43. Vanessa Cini tinsisti li hija għarfet lill-appellant peress illi tafu personalment bħala l-ġar tagħha. Hija indikat ukoll illi qatt ma kellha kwistjonijiet miegħu; allavolja jidher illi fil-passat, kien hemm xi kwistjonijiet ma missier l-appellant li allegatament kien qed imur fuq il-bejt tar-residenza tagħhom mingħajr l-awtorizzazzjoni tagħhom.

44. Mill-banda l-oħra l-appellant jinsisti illi hu qatt ma kien l-Isla fil-ħin meta allegatament Vanessa Cini ratu jagħmel il-ħsara fil-vettura in kwistjoni. Hu jinsisti li kien ix-xogħol sal-erbgħa nieqes kwart bejn wieħed u ieħor u li kien ilu x-xogħol mis-sebgħa ta' filgħodu; u ta dan kellu l-*punch-clock* xhud. L-appellant ma kienx assistit minn

Avukat quddiem il-Qorti tal-Maġistrati għaliex għażel minn jeddu li ma jtellax avukat miegħu għas-seduta. Il-konsegwenzi ta' dan jidhru biċ-ċar għax id-difiża tal-appellant kienet diżastru.

45. Skont il-Liġi Maltija l-Qorti tal-Maġistrati setgħet leġittimament u raġonevolment tistrieħ fuq ix-xiehda ta' wieħed mill-kontendenti u tqis dik ix-xiehda bħala prova valida u sħiħa għalbiex tkun tista' ssawwar ħtija f'persuna akkużata b'reat kriminali, dment li dan jissodisfa l-grad ta' suffiċjenza probatorja u konvinzjoni morali ċerta meħtieġa fi proċeduri kriminali.

46. F'dan il-każ il-verżjonijiet dijametrikament opposti ta' Vanessa Cini u l-appellant isawru t-tħassib ta' din il-Qorti li xi ħadd minnhom ma qalx il-verita sħiħa.

47. Verament li l-appellant, in kwantu kien akkużat ma kienx tenut li jixhed jew li jressaq provi u dan peress li kien jispetta lil Prosekuzzjoni li tipprova l-każ tagħha lil hinn minn kull dubju dettat mir-raġuni. Iżda dil-Qorti osservat li l-appellant għamel konfużjoni sħiħa dwar xi provi suppost setgħa jressaq u f'liema stadju huwa setgħa jressaqhom. Probabbilment minħabba l-fatt li ma kellux il-gwida u l-parir ta' avukat li setgħa jgħinu jmexxi d-difiża tiegħu b'mod li tagħmel sens skont il-Liġi, huwa ipprova li jressaq provi dokumentarji, anke fi stadju ta' appell quddiem din il-Qorti, ħaġa li din il-Qorti ma tistax tagħmel ħlief meta jkunu jeżistu ċirkostanzi msemmija fl-artikolu 424 tal-Kodiċi Kriminali, li pero ma kienux jeżistu f'dan il-każ.

48. Din il-Qorti ma tistax ma tosservax li f'każ bħal dan, fejn l-appellant semgħu b'widnejh li l-kwistjoni kollha kienet bażata fuq il-kredibbilita tax-xiehda tal-parte civile u x-xiehda tiegħu, ma ressaqx provi li setgħa faċilment kellu u li kienu jirrendu l-argument tiegħu aktar sod b'mod li jkun jista' jxejjen it-teżi tal-Prosekuzzjoni. Kieku għaraf jieħu dik l-opportunita, l-eżitu tal-każ tiegħu setgħa kien wieħed differenti minn dak milħuq mill-Qorti tal-Maġistrati.

49. Dan qiegħed jingħad, per eżempju għax a folio 15 l-appellant eżebixxa dokument markat bħala Dok GB1 u li allegatament ġie abozzat fuq *email* mibgħut minn ċerta Tamara Haddar Fenech lil Rosemarie Zahra mill-istess Dipartiment fejn jaħdem l-appellant. Madankollu dan id-dokument ma ġiex ikkonfermat bil-ġurament mill-imsemmija Haddar Fenech jew Zahra.

50. Jekk *gratia argomenti* dan id-dokument a fol 15 jitqies bħala prova ammissibbli, ikun ifisser li l-appellant ippanċja l-ħin ta' meta spiċċa mix-xogħol dakinhar tas-16 t'Ottubru 2017 bħala li kien 15:41:14. Issa Vanessa Cini tgħid li hija kienet rat lill-appellant jagħmel il-ħsara fuq il-vettura de quo bejn is-14:30 u t-14:45. Jiġifieri jekk din il-verżjoni ta' Vanessa Cini titwemmen u tiġi mqabla mad-dokument eżebit mill-appellant a fol 15, jirriżulta li bejn il-ħin tal-allegat inċident (li għal massimu seħħ fit-14:45) u l-ħin li fih l-appellant ippanċja biex jitlaq mill-post tax-xogħol tiegħu dakinhar (15:41:14) jirriżulta li xorta kien hemm ħin biżżejjed biex mill-Isla l-appellant ikun jista' jmur bil-karozza lejn l-uffiċji tal-Awtorita tad-

Djar fil-Floriana u jilħaq jippanċja bil-kwiet, in kwantu hemm differenza ta' kważi ħamsa u ħamsin minuta bejn 14:45 u 15:41.

51. Apparti minn hekk skond dak li spjega l-appellant hu kien jaħdem bħala *Building Surveyor* fl-Awtorita' tad-Djar fejn joqgħod idur il-postijiet tal-Gvern barra mill-uffiċju tiegħu sabiex jara l-ħsarat u xogħolijiet li jkunu għamlu l-kuntratturi. Fix-xiehda tiegħu jistqarr li huwa kien jagħmel ħafna xogħol fuq barra, għalkemm jisħaq li huwa kien jagħmel in-nofs ta nhar ta' filgħodu jdur, imbagħad wara nofsinhar kien jagħmel ix-xogħol tal-uffiċju.

52. Jiġifieri dan ma jeskludix li dakinhar huwa seta' kien barra mill-uffiċju fil-ħinijiet indikati mill-parte ċivile, biex imbagħad jirritorna lura qabel ma jkun wasal il-ħin biex jippanċja. Minn eżami tad-dokumenti eżebiti, jirriżulta li l-ħinijiet li fihom l-appellant jippanċja huma relattivament simili – b'differenza ta' madwar għaxar minuti l-hemm jew l-hawn. Dan setgħa wkoll iservi ta' alibi għall-istess appellant, kif filfatt ittenta jagħmel f'dan il-każ.

53. Biss ġaladarba l-appellant kien dikjaratament ikun bosta ħin jagħmel xogħol fuq barra, il-fatt li huwa jkun ippanċja, ma jfissirx li huwa kien il-ħin kollu fl-uffiċju tal-Awtorita. Il-punch-clock jurik il-ħin li jkun ippanċja filgħodu u wara nofsinhar qabel ikun telaq mill-Uffiċju tal-Awtorita. Iżda ma jurikx kemm ikun dam f'dawk l-uffiċji. Il-fatt li huwa ressaq prova li jippanċja jfisser biss li huwa rraporta għax-xogħol fl-uffiċji tagħhom fejn huwa solitament jippanċja; iżda din mhix prova dwar kemm ħin ikun qatta' fl-uffiċju.

54. L-appellant saħaq li għalkemm huwa jagħmel xogħol fuq barra, huwa ma kienx mar il-Kottonera dakinhar. Huwa jgħid li matul ix-xogħol fuq barra jkun hemm miegħu il-*Coordinator* tiegħu. B'hekk dan il-*Coordinator* kien ikun xhud kruċjali, alibi tal-azzar għat-teżi tal-appellant biex jgħid fejn kien u kemm dam barra dakinhar. Iżda oħroġ il-għaġeb l-anqas dan ix-xhud ma tressaq biex jixhed.

55. Finalment l-appellant ittenta jippreżenta fotokopja ta' dokument anness mar-rikors tal-appell tal-appellant li jindika illi hu ħareġ barra mill-awtorita' tad-djar fit-8:20am u rrientra f'nofsinhar. Madankollu l-preżentata fi stadju t'appell ta dan id-dokument mhix legalment ammissibbli, in kwantu ma kien hemm xejn x'jindika li dan id-dokument ma setgħax jinġieb fi stadju ta' quddiem il-Qorti tal-Maġistrati – li kieku l-appellant kellu parir legali sura jiggwidah x'għandu jagħmel. Barra minn hekk l-anqas tali dokument ma setgħa jiġi konfermat bil-ġurament ta' min kitbu. Anke din kienet tkun prova importanti ħafna li setgħet għenet lill-appellant fid-difiża tiegħu.

56. L-anqas WPC93 ma tresqet tixhed dwar dak li tkelmet dwaru ma Rosemarie Zahra, *Head Executive* mal-Awtorita tad-Djar biex tispjega dak li Zahra qaltilha dwar l-attendenza tal-appellant fuq il-post tax-xogħol tiegħu dakinhar tal-inċident, forsi kienet tikkonferma jekk ratx lill-istess appellant fl-Uffiċju tal-Awtorita tad-Djar fil-ħin li l-parte civile tgħid li huwa kien qed joborxilha l-karozza.

57. Jirriżulta li l-Qorti tal-Maġistrati bbażżat il-ġudizzju tagħha strettament fuq il-kredibbilta' tax-xhieda fejn fil-fehma tagħha dik tal-parte ċivile kienet aktar kredibbli minn dik tal-appellant u li t-teżi difensiva tal-appellant, anke jekk setgħet tkun imsaħħa bi provi oħra li setgħu ixejnu għal kollox it-teżi tal-prosekuzzjoni, ma kienetx b'saħħitha biżżejjed biex, tal-anqas fuq il-bażi tal-probabbli, tnissel dak id-dubju dettat mir-raġuni u li fuqu l-Qorti tal-Maġistrati setgħet ittih il-benefiċċju tad-dubju u tilliberah.

58. F'dan l-isfond ta' provi, din il-Qorti tqis li ladarba l-Qorti tal-Maġistrati setgħet tistrieħ fuq ix-xiehda ta' Vanessa Cini, u ladarba dik il-Qorti kienet ċerta u konvinta minn din ix-xiehda, allura dil-Qorti tqis li l-Qorti tal-Maġistrati, in bażi għal dik ix-xiehda, setgħet leġittimament u raġonevolment tasal għall-konklużjoni li ssib lill-appellant ħati tar-reat ta' ħsara volontarja ai termini tal-artikolu 325(1)(b) tal-Kodiċi Kriminali.

Ikkunsidrat

59. Illi ma jirriżultax li tressaq xi aggravju speċifiku fir-rigward tal-piena imposta mill-appellant għajr ħlief għall-fatt li dan talab lil din il-Qorti sabiex teħilsu wkoll minn din il-piena. Fi kwalunkwe każ din il-Qorti tqis li din il-piena imposta fuq l-appellant kienet waħda li taqa' fil-parametri tal-piena li setgħet tiġi imposta mill-Qorti tal-

Maġistrati u bl-ebda mod ma kienet piena eċċessiva jew ħażina fil-prinċipju.

Deċide

Għal dawn il-motivi din il-Qorti, tiċħad l-appell tikkonferma l-ewwel sentenza appellata.

Aaron M. Bugeja
Imħallef